

Nieuw uit de Noordzee: Hoekmans stompsnuitdolfijn

Klaas Post |collectiebeheerder fossiele zoogdieren, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; klaaspost@fishcon.nl|

Erwin Kompanje |collectiebeheerder recente zoogdieren, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; erwinkompanje@me.com|

Op 11 november 2008 viste de GO 28 voor de kust van Zuid-Holland een zwaar gefossiliseerd stuk bot op. Fossielenhandelaar Albert Hoekman ontdekte het aan boord van het vissersschip, stelde het veilig en schonk het aan het museum. Na uitvoerig passen, meten en vergelijken bleek het bot een deel van de schedel te zijn van een nog onbekende soort dolfijn die we in Deinsea (het wetenschappelijke tijdschrift van het museum) beschreven en *Platalearostrum hoekmani* noemen. Het inmiddels uitgestorven vier tot zes meter lange zeezoogdier heeft een unieke lepelvormige snuit en leefde tot circa 2-3 miljoen jaar geleden in de Noordzee. Fossiele overblijfselen van deze dolfijn zijn nog nergens anders gevonden.

Nieuw geslacht

Het 22 centimeter grote fossiel is een fragment van de bovenkaak, de linker zijkant van de snuit om precies te zijn. Aan de onderzijde zijn zes tandkassen duidelijk zichtbaar. Opvallend is de uitstulping aan de laterale zijde die bij geen enkele andere dolfijnachtige voorkomt. Door het fossiel op een schedel van een recente griend (*Globicephala melaena*) te plaatsen, werd duidelijk hoe afwijkend de schedelvorm is. Op basis van deze schedelkenmerken concludeerden we dat het fossiel

een overblijfsel is van een nieuw zeezoogdiergeslacht. De wetenschappelijke naam van het genus verwijst naar de unieke lepelvorm van de schedel (*platalea* = lepel; *rostrum* = snuit) en de soortnaam naar Albert Hoekman, de vinder van het fossiel.

Korte snuit en bolle kop

De nieuwe dolfijnsoort, die we in het Nederlands Hoekmans stompsnuitdolfijn noemen, heeft in vergelijking met alle recente en uitgestorven dolfijnachtigen een extreem korte, lepelvormige snuit waardoor de kop een bizar, ballonvormig uiterlijk gehad moet hebben. Op de cover van deze Straatgras is een hypothetische reconstructie van het dier afgebeeld.

De nieuwe soort is verwant aan orka-achtige roofdolfijnen, in het bijzonder aan de grienden (*Globicephala*). De opvallende bolle kop doet vermoeden dat de Hoekmans stompsnuitdolfijn - net als de nu levende dolfijnen, met name de grienden - al over een geavanceerd sonarsysteem beschikte.

De Noordzeebodem waar het fossiel is opgevist (52° 00' N | 2° 48' O; circa 110 km ten westen van Rotterdam) is een rijke vindplaats van zeezoogdierfossielen, waaronder die van vinvissen, noordkapers, orka's, potvissen, tuimelaars en walrussen. Deze fauna stamt uit de periode die loopt van het Midden-Pliocene tot

▲ Het fossiel van Hoekmans stompsnuitdolfijn geplaatst op het overeenkomstige deel (de snuit) van de schedel van een recente griend (*Globicephala melaena*), NMR 9990-0001380. (Kees Moeliker)

het Vroeg-Pleistoceen en is tussen de twee en drie miljoen jaar oud.

Lezen en zien

Straatgraslezers die meer over deze dolfijn willen lezen, verwijzen wij naar onze publicatie in Deinsea (nummer 14) die met twee muisklikken van de museumwebsite (www.nmr.nl) te downloaden is. Het unieke fossiel (het holotype) is samen met een schaalmodel van de karakteristieke kop in het museum te zien in de expositie 'Opgeraapt Opgevestigd Uitgehakt'. ◀

Literatuur

Post, K. & Kompanje, E.J.O., 2010 - A new dolphin (Cetacea, Delphinidae) from the Plio-Pleistocene of the North Sea - DEINSEA 14: 1-12

▲ Het fossiel (holotype) van Hoekmans stompsnuitdolfijn (NMR 9991-0005362) gezien op de buikzijde (links) en de rugzijde (rechts). (Kees Moeliker)

Over de ontdekkers van *Platalearostrum hoekmani*

Klaas Post beheert de collectie zoogdierfossielen van het NMR en heeft zich gespecialiseerd in fossiele walvissen, dolfijnen en zeehonden. Hij is, onder andere, de ontdekker van de Peruaanse roofpotvis *Livyatan melvillei*, die eerder dit jaar beschreven werd. Erwin Kompanje werkt aan de collectie recente zoogdieren en is, onder andere, kenner van ziekelijke afwijkingen in skeletten van zeezoogdieren. Hij stelde vast dat de unieke snuitvorm van de Hoekmans stompsnuitdolfijn niet het gevolg is van een botwoekering. [red.]